

**ÖĞRETMENLERİN SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE DRAMA
YÖNTEMİNİ UYGULAMA YETERLİLİKLERİN BELİRLENMESİ¹****Yrd. Doç. Dr. Tekin ÇELİKKAYA**Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı,
tcelikkaya@gmail.com**İhsan KOÇ**Göhlisar Ortaokulu, Sosyal Bilgiler Öğretmeni, Kırşehir.
geycekli_1984@hotmail.com**Özet**

Bu araştırmada; öğretmenlerin, Sosyal Bilgiler dersinde drama yöntemini uygulama düzeyleri ilişkin yeterliliklerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma evrenini, Kırşehir ilinde 2011-2012 eğitim-öğretim yılında görev yapan 310 Sınıf ve 106 Sosyal Bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem grubunu ise Kırşehir Milli Eğitim Müdürlüğü'nde Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmeni olarak görev yapan 219 öğretmen oluşturmaktadır. Bu öğretmenlerden 4. 84'ü Sosyal Bilgiler, 135'i ise 4.ve 5. sınıf, Sınıf öğretmenleridir. Örneklem grubu random yoluyla seçilmiştir. Veri toplamak amacıyla, Karadağ, Çalışkan, Korkmaz ve Yüksel(2008) tarafından geliştirilen "Drama Lideri Olarak Öğretmen ve Eğitimsel Drama Uygulama Yeterliği Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin çözümü için SPSS 15.00 programı kullanılmıştır. Araştırmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir: Sınıf ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin "Dramayı Planlama Yeterliği", "Dramayı Gerçekleştirme Yeterliği" ve "Dramayı Değerlendirme Yeterliği" boyutlarında kendilerini çoğu zaman yeterli gördükleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Sosyal Bilgiler Öğretmeni, Sınıf Öğretmeni, Drama Yöntemi

**DRAMA METHOD DETERMINATION APPLICATION
COMPETENCE OF TEACHERS IN SOCIAL STUDIES****Abstract**

In this study, it has been intended to determine teachers' qualifications in drama techniques and applications of drama method in social studies lessons. In the research field of study, classroom teachers and social studies teachers working during 2011-2012 academic year in Kırşehir are included. In the study, 219 teachers in Kırşehir Directorate of National Education compose the sample research group. Of these teachers, 84 social studies teachers and 135 classroom teachers. The scale used to collect data consists of two parts: The first part is "teacher as the leader of drama" and "the qualification scale of educational drama application" developed by Karadağ, Çalışkan, Korkmaz, and Yüksel(2008). The second part is "the qualification on drama method and techniques" developed by the researcher. SPSS 15.00 program was used for the solution of the data. The following results have been obtained in the study: It has been witnessed that classroom teachers and social studies teachers often find themselves sufficient in "planning drama", "realizing drama" and "evaluating drama".

Keywords: Social Studies, Social Studies Teacher, classroom teacher, Drama Method

GİRİŞ

Drama kavramı Yunanca (dran)'dan türetilmiş ve dran sözcüğünün yapmak, etmek, eylemek anlamlarını taşıdığı bilinmektedir. Tiyatro bilimi içinde drama özetlenmiş, soyutlanmış eylem anlamına gelmektedir (San, 1990). Dramanın eğitim sisteminin amaçlarına ulaşabilmesi, çocuklarla drama uygulayan öğretmenin, yöntemin gerektirdiği davranışlara sahip olmasını da zorunlu kılar. Bu nedenle drama öğretmenin aldığı drama eğitimi önem kazanmaktadır (Önder,2009).

¹ İhsan Koç'un (2013) "Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yöntemini Uygulama ve Drama Tekniklerine İlişkin Yeterliliklerinin Belirlenmesi" adlı doktora tez çalışmasından türetilmiştir.

Drama etkinliği soyut kavramların ağırlıkta olduğu Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgilerin tüm konularında başarıyı arttırmada önemli bir etkinlik olarak uygulanabilir. Yöntemin kullanmasının sağlayacağı yararlarından biri de, sosyal hayatta karşılaşılan olayların istenildiği anda tekrar canlandırılmasıdır. Böylelikle drama öğrencilerin erişemeyecekleri olayları bizzat yaşayarak öğrenmelerine yardımcı olur. Bununla birlikte öğrencilerin düşünme, algılama, yorumlama, dinleme, konuşma yeteneklerinin de etkili bir şekilde gelişmesine katkı sağlar. Bunların edinilmesi zaten Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersinin öğrencilere kazandıracakları davranışları arasında yer almaktadır (Karadağ ve Çalışkan, 2005).

Etkili, verimli ve kalıcı öğrenmenin en önemli yolu, çocuğun aktif kılındığı yaparak yaşayarak öğrenme yöntemidir. Dramada, çocuklar etkinliklere doğrudan katılırlar. Duygu ve düşüncelerini etkinliklerde rahatça ifade ederler, gözlem yaparak ve deneyerek bilgiye kendileri ulaşırlar. Bu şekilde edinilen bilgilerin kalıcı olduğu bilimsel olarak kabul edilmektedir. Bu anlamda “drama” konu merkezli, ezberci ve yapılandırılmış eğitim anlayışına karşı güçlü bir alternatiftir (Ömeroğlu ve diğ., 2000).

Öğretmen çocuklarla birlikte oyunda küçük bir rol alabiliyorsa, çocuk öğretmene dokunabiliyorsa, öğretmen o çocuğu kazanmış demektir. Öğretmen sabırlı olmalı, uyumu sağlamalı, gruba güvenmeli, grubu dinlemeli, onlara yardımcı olmalıdır. Soruya soruyla yanıt verip yanıtı çocuklara buldurmalı, onları düşünmeye teşvik etmelidir (Morgül, 2004). Drama öğretmeni, değişmelere açık, kendini geliştiren esnek bir kişiliğe sahip olmalıdır. Hangi yaş grubuyla çalışıyorsa o yaş grubunun özelliklerini iyi bilmeli; gerekli durumlarda farklı meslek uzmanları ile iletişime geçip, işbirliğine gidebilmeli; gerekli bilgi için kaynağa ulaşabilmelidir. Ayrıca dersi sürekli canlı, yenilikçi, farklı ve yaratıcı biçimde düzenleyebilmelidir. Drama öğretmeni doğal olmalı ve öğrencileri doğal olmaya özendirilmelidir. İyi bir lider çocukların istek, hayal ve özlemlerini yaşamalarını teşvik edebilmelidir. Her çocuğun duygularının, düşüncelerinin önemli olduğunu kabul etmelidir (Adıgüzel, 1993). Drama öğretmeni, oyun ve drama etkinliklerinin uygulanışı sırasında, çocukların hatalarını bulup düzeltmemelidir. Çünkü çocukların etkinliklerden aldıkları zevk, dolayısıyla ulaştıkları konsantrasyon engellenebilir. Grup arasında yarışma ortamının oluşturulmaması da drama öğretmenin yapması gerekenler arasındadır. Zamanı, etkinliklerde doğru bir şekilde kullanabilmekte yine drama öğretmenin görevidir. Etkinlikler de önceden planlanmalıdır (Önder, 1999).

Drama çalışmaları bir grup etkinliği olduğu için planlanması ve uygulanması dikkatli bir şekilde yapılmalıdır. Drama sürecinin başarılı olabilmesi iyi planlanmasına bağlıdır. Lider çalışma öncesi dramanın amaçlarını, içeriğini, yöntemlerini, değerlendirmesini belirlemiş, kullanacağı malzemeyi hazırlamış, çalışma ortamını düzenlemiş olmalıdır (Sözer, 2006) Drama sürecinde kullanılacak araç- gereç ya da materyallerin diğer eğitim ortamlarına göre farklı bir özelliği vardır. Bu özellik, araç-gerecin ya da materyalin aslında farklı amaçlar için kullanılması, biçiminin değiştirilmesi ya da birkaç nesnenin bir arada farklı işlevler üstlenmesi biçiminde açıklanabilir (Aral, Baran, Bulut ve Çimen, 2000).

Çalışmanın Amacı

Öğretmenlerin drama yöntemini iyi bilmeleri ve uygulamada aktif olmaları gerekmektedir. Bu araştırma, Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerin drama yöntemini uygulama yeterliliklerini belirlemeye yönelik bir çalışmadır. Bu amaçla;

1. Öğretmenlerin drama sürecini planlama, gerçekleştirme ve değerlendirme yeterlilikleri ne düzeydedir?
2. Öğretmenlerin drama sürecini planlama, uygulama ve değerlendirme alt boyutlarına ait yeterlilikler arasında bir ilişki var mıdır?

3. Öğretmenlerin; drama sürecini; planlama, gerçekleştirme ve değerlendirme yeterlilikleri; cinsiyete, bransa, en son bitirdiği okula, mesleki kıdeme, lisans mezuniyet yılına, görev yerine, dramayla ilgili alınan eğitime, haftalık ders yüküne, sınıf mevcuduna göre farklılaşmakta mıdır ?

YÖNTEM

Araştırmada betimsel yöntem kullanılmıştır. Bu bağlamda araştırma, değişkenler arasındaki ilişkileri incelemeye yönelik niceliksel ve ilişkisel bir çalışmadır. Bilindiği gibi betimsel yöntem veya diğer adıyla tarama yöntemi, günümüzde mevcut olan veya geçmişte olmuş bir durumu, olduğu şekliyle betimleyen araştırma yöntemidir (Karasar, 2008).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma evrenini Kırşehir ilinde 2011-2012 eğitim-öğretim yılında görev yapan 310 sınıf ve 106 sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem grubunu ise random yoluyla seçilen Kırşehir Milli Eğitim Müdürlüğünde sosyal bilgiler ve sınıf öğretmeni olarak görev yapan 219 öğretmen oluşturmaktadır. Bu öğretmenlerden 84'ü sosyal Bilgiler, 135'i ise 4.ve 5. sınıf, sınıf öğretmenleridir. Çalışmanın amacına uygun olarak belirlenen çalışma örneklemine giren öğretmenlerin kişisel özellikleriyle ilgili bilgiler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

	Grup	f	%
Cinsiyet	Erkek	143	65,3
	Kadın	76	34,7
Branş	Sınıf Öğretmeni	135	61,64
	Sosyal Bilgiler Öğretmeni	84	38,36
En Son Bitirilen Öğretim Programı	Lisans	187	85,39
	Yüksek Lisans	32	14,61
Mesleki Kıdem	1-5 Yıl	24	10,96
	6-10 Yıl	49	22,37
	11-15 Yıl	47	21,46
	16-20 Yıl	31	14,16
	20 Yıl ve Üzeri	68	31,05
Lisans Mezuniyet Yılı	2007 ve Öncesi	210	95,89
	2008 ve Sonrası	9	4,11
Görev Yeri	İl Merkezi	106	48,40
	İlçe Merkezi	63	28,77
	Köy	50	22,83
Dramayla ilgili alınmış olunan eğitim	Mezun Olduğum Programda Ders Aldım	58	27,11
	Hizmet İçi Eğitim Programına Katıldım	28	13,08
	Hiçbir Eğitim Almadım	128	59,81
Haftalık Ders Saati yükü	15 Saatten Az	15	6,80
	15-18 Saat	56	25,60
	19- 22 Saat	148	67,60
Derse Girdiğiniz Sınıfların Ortalama Mevcudu	10- 20 Öğrenci	84	38,35
	21- 30 Öğrenci	91	41,56
	31- 40 Öğrenci	44	20,09
Drama etkinlikleri için gerekli olabilecek materyalleri sınıfınızdaki öğrencileriniz alabilecek düzeyde midir?	Evet	61	27,85
	Kısmen	99	45,21
	Hayır	59	26,94

Tablo 1’de görüldüğü gibi, araştırma kapsamındaki öğretmenlerin % 34,7’ sini kadın öğretmenler, % 65,3 ’ ünü erkek öğretmenler; % 38,36’sının Sosyal Bilgiler Öğretmeni, % 61,64’ünün ise Sınıf Öğretmeni; %85,39 lisans, % 14,61’inin ise Yüksek Lisans Mezun; %10,96’sı 1-5 yıl, %22,37’si 6-10 yıl, %21,46’sı 11-15 yıl, %14,16’sı 16-20 yıl, %31,05’i ise 20 yıl ve üzeri görev yapan ; % 48,4 ‘ü İl merkezinde, % 28,77’si İlçe merkezinde, % 22,83’ün de köylerde görev yapan; Mezun olduğu programda ders alanların oranı % 27,11, hizmet içi eğitim programına katıldım diyenlerin oranı % 13,08 ve hiçbir eğitim almadım diyenlerin oranı ise % 59,81; öğretmenlerin haftalık ders saati yükleri oranı şöyledir: % 6,80’i 15 saatten az, % 25,60’sı 15 ile 18 saat arası, % 67,60’ı ise 19-22 saat; derse girdiği sınıfların ortalama mevcuduna bakıldığında % 38,35’inin 10-20 öğrenci, % 41,56’sınının 21-30 öğrenci, % 20’09’unun 31-40 öğrencili sınıflar; “Drama etkinlikleri için gerekli olabilecek materyalleri sınıfınızdaki öğrencileriniz alabilecek düzeyde midir?” sorusuna öğretmenlerin % 27,85 evet, % 45, 21 kısmen, % 26,94 hayır şeklindedir. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlerin % 95,89’u 2007 ve öncesi yıllarda mezun olmuş, % 4,11’i ise 2008 ve sonrasında mezun olmuştur. Bu değişkenin sorulmasının sebebi 2008 ve sonrasında drama dersinin üniversitelerde sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenliği bölümlerinde zorunlu ders olarak okutulmaya başlanmasıdır. Bu durum,2008 ve sonrasında mezun olan öğretmenlerin drama dersini almış olduklarını gösterir.

Veri Toplama Aracı

Veri toplamak amacıyla Karadağ, Çalışkan, Korkmaz ve Yüksel(2008) tarafından geliştirilen “Drama Lideri Olarak Öğretmen ve Eğitimsel Drama Uygulama Yeterliği Ölçeği” kullanılmıştır. Birinci bölümün ölçek geçerliğine ilişkin analizi yapılmış ve üç boyut olarak tasarlanmıştır. Birinci boyut olan “Dramayı planlama yeterliği” 6 madde; ikinci boyut olan “Dramayı gerçekleştirme yeterliği” 18 madde ve üçüncü boyut olan “Dramayı değerlendirme yeterliği” 6 madde olmak üzere ölçekte toplam 30 madde yer almaktadır.

İlgili ölçek belli Likert tipi 5’li dereceleme ölçeği formatında oluşturulmuş ve şu şekilde düzenlenmiştir.Bu bölümün güvenilirlik katsayıları Tablo 2’de verilmiştir. Buna göre 3 alt ölçeğin Cronbach Alpha katsayıları 0,706–0,817 arasında, ölçeğin toplamı için Cronbach Alpha katsayısı ise 0,744’tür.

Tablo 2: Eğitimsel drama uygulama yeterliği ölçeğinin iç tutarlılık katsayıları

Faktör	Alpha
1- Dramayı planlama yeterliği	,706
2- Drama sürecini gerçekleştirme yeterliği	,817
3- Drama sürecini değerlendirme yeterliği	,780
TOPLAM	,744

Faktör analizi sonuçlarını değerlendirmede temel ölçüt, ölçütte yer alan ve değişkenlerle faktörler arasındaki korelasyonlar olarak yorumlanabilen faktör yükleridir. Faktör yüklerinin yüksek olması, değişkenin söz konusu faktör altında yer alabileceğinin bir göstergesi olarak görülür (Büyüköztürk, 2002). Faktör analizinde kullanılan Temel Bileşenler Analizi ve buna paralel olarak yapılan Varimax dik döndürme tekniği sonucunda ölçekteki maddelerin 3 faktörde toplandığı görülmüştür. Bu 3 faktör toplam varyansın % 45,370’ini açıklamıştır. Ölçeğin faktör analizi sonuçları Tablo 3’de verilmiştir (Çalışkan ve dğr, 2008).

Tablo 3:Drama Uygulama Yeterliği Ölçeği Faktör Analizi Sonuçları

MADDELER	Faktör 1 Dramayı Planlama Yeterliliği	Faktör 2 Dramayı Gerçekleştirme Yeterliliği	Faktör 3 Dramayı Değerlendirme Yeterliliği
MADDE 1	0.433		
MADDE 2	0.566		
MADDE 3	0.474		
MADDE 4	0.510		
MADDE 5	0.520		
MADDE 6	0.529		
MADDE 7		0.386	
MADDE 8		0.486	
MADDE 9		0.403	
MADDE 10		0.361	
MADDE 11		0.422	
MADDE 12		0.531	
MADDE 13		0.437	
MADDE 14		0.414	
MADDE 15		0.446	
MADDE 16			0.595
MADDE 17			0.531
MADDE 18			0.608
MADDE 19			0.493
MADDE 20			0.633
MADDE 21			0.582
MADDE 22			0.482
MADDE 23			0.553
MADDE 24			0.576
MADDE 25			0.380
MADDE 26			0.580
MADDE 27			0.412
MADDE 28			0.368
MADDE 29			0.388
MADDE 30			0.548

Tablo 4 incelendiğinde, drama uygulama yeterliği ölçeğinin, 3 faktördeki öz değerleri 2.590 ile 5.333 arasında ve açıklanan varyans yüzdeleri ise 10.887 ile 23.121 arasında değişmektedir. Açıklanan varyans oranının % 30'un üzerinde olması davranış bilimlerinde yapılan ölçek geliştirme çalışmalarında yeterli görülmektedir (Büyüköztürk, 2002).

Tablo 4: Eğitimsel drama uygulama yeterliği ölçeğinin faktörlerinin açıkladıkları varyans yüzdeleri ve öz değerleri

Faktör	Öz Değer	Açıklanan Varyans
1- Dramayı planlama yeterliği	3.242	11.367
2- Drama sürecini gerçekleştirme yeterliği	5.333	23.121
3- Drama sürecini değerlendirme yeterliği	2.590	10.887
TOPLAM	11.165	45.375

Ölçek, araştırma kapsamındaki öğretmenlere elden dağıtılıp toplanmıştır. Ölçeklerin dağıtılıp toplanması sırasında okullara gidilerek, ilköğretim okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri ve sınıf öğretmenlerine bizzat araştırmacı tarafından uygulanması sağlanmıştır. Öğretmenlerin zamanının olmadığı durumlarda ölçek öğretmene bırakılmış, ölçeği doldururken dikkat etmesi gerekenler açıklanmıştır. Ölçeği geri almak için belirlenen günde araştırmacı tarafından tekrar gidilerek anketler elden toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Ölçme aracındaki veriler SPSS for Windows 15.0 paket programına aktarılarak amaçlara uygun biçimde çözümlenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin kişisel özellikleri ile ilgili tanımlayıcı istatistiksel analizler için frekans ve yüzde alma teknikleri kullanılmıştır. Öğretmenlerin drama uygulama yeterliliklerine ilişkin maddelerle yapılan karşılaştırmalarda parametrik olmayan testlerden iki değişkenin olduğu durumlarda Mann-Whitney U Testi, üç ya da daha fazla değişkenin olduğu durumlarda Kruskal-Wallis H Testi işlemleri yapılmıştır. Bağımsız değişkenlerle ilgili olarak sadece anlamlı farklılığın olduğu bölümler tabloda gösterilmiştir.

4.BULGULAR

Araştırma kapsamına giren öğretmenlerin drama sürecini planlama yeterlilikleriyle ilgili; frekans dağılımı, yüzdeleri ve aritmetik ortalamaları Tablo 5'te görülmektedir.

Tablo 5: Öğretmenlerin Drama Sürecini Planlama Yeterliliğine İlişkin Bulgular

Drama sürecini planlama yeterliliği		Hiç	Nadiren	Ara Sıra	Çoğu Zaman	Her Zaman	\bar{X}	ss
1. Dramanın amaç ve hedeflerini belirlerim.	<i>f</i>	7	12	38	111	51	3,85	0,95
	%	3,2	5,5	17,4	50,7	23,3		
2. Drama sonrası öğrenci kazanımlarını belirlerim.	<i>f</i>	6	20	42	105	46	3,75	0,98
	%	2,7	9,1	19,2	47,9	21,0		
3. Dramaya uygun fiziki ortam seçerim.	<i>f</i>	10	21	62	95	31	3,53	1,00
	%	4,6	9,6	28,3	43,4	14,2		
4. Dramaya uygun materyal seçimi yapar ve hazırlarım.	<i>f</i>	12	23	58	89	37	3,53	1,06
	%	5,5	10,5	26,5	40,6	16,9		
5. Drama yöntemine uygun ders planı yaparım.	<i>f</i>	15	24	76	80	24	3,34	1,04
	%	6,8	11,0	34,7	36,5	11,0		
6. Etkinliklere ilişkin drama tekniklerini belirlerim.	<i>f</i>	9	23	68	98	21	3,45	0,95
	%	4,1	10,5	31,1	44,7	9,6		
Toplam							3,58	0,84

Tablo 5 incelendiğinde Sosyal Bilgiler dersinde öğretmenlerin *drama sürecini planlama yeterliliğine ilişkin boyutlu yaptıkları etkinliklere yönelik maddelerin ortalamaları* 3,34 ile 3,85 arasında değişmektedir. *En yüksek* aritmetik ortalama ölçeğin 1. maddesindeki “*Dramanın amaç ve hedeflerini belirlerim*” ifadesine ait iken ($\bar{X}=3,85$) *en düşük* aritmetik ortalama 5.maddedeki “*Drama yöntemine uygun ders planı yaparım.*” ifadesine aittir ($\bar{X}=3,34$). Öğretmenlerin *planlama yeterliliğine ilişkin yaptıkları etkinliklerin genel olarak*

aritmetik ortalamasının 3,58 olduğu ve bu boyuttaki etkinliklerin “çoğu zaman ” yapıldığı görülmektedir.

Tablo 6: Öğretmenlerin Drama Sürecini Gerçekleştirme Yeterliliğine İlişkin Bulgular

Drama sürecini gerçekleştirme yeterliliği	Hiç	Nadiren	Ara Sıra	Çoğu Zaman	Her Zaman	\bar{X}	ss
7. Drama öğrencilerin dikkatini çekerim.	<i>f</i> 3 % 1,4	7 3,2	24 11,0	87 39,7	98 44,7	4,23	0,87
8. Drama esnasında güler yüzlü, sevecen ve espriliyim.	<i>f</i> 4 % 1,8	6 2,7	24 11,0	105 47,9	80 36,5	4,15	0,85
9. Drama esnasında anlaşılır bir dil kullanırım.	<i>f</i> 3 % 1,4	5 2,3	18 8,2	97 44,3	96 43,8	4,27	0,82
10. Drama esnasında öğrencileri hedef ve konulardan haberdar ederim.	<i>f</i> 5 % 2,3	8 3,7	17 7,8	121 55,3	68 31,1	4,09	0,86
11. Dramalarda öğrenciler ile empati kurarım.	<i>f</i> 3 % 1,4	8 3,7	22 10,0	111 50,7	75 34,2	4,13	0,84
12. Üretilmiş metin, öykü ve oyun olmadan dramayı yönetirim.	<i>f</i> 8 % 3,7	16 7,3	48 21,9	107 48,9	40 18,3	3,71	0,97
13. Öğrencilerin güven duygularını sağlayacak davranışlarda bulunurum.	<i>f</i> 3 % 1,4	8 3,7	19 8,7	113 51,6	76 34,7	4,15	0,83
14. Drama esnasında zamanı etkili kullanırım.	<i>f</i> 3 % 1,4	11 5,0	25 11,4	127 58,0	53 24,2	3,99	0,83
15. Çok iyi bir dinleyiciyim.	<i>f</i> 3 % 1,4	7 3,2	24 11,0	91 41,6	94 42,9	4,21	0,86
16. Öğrencilerin grup oluşturmalarında hak ve özgürlüklerine saygılıyım.	<i>f</i> 3 % 1,4	4 1,8	13 5,9	112 51,1	87 39,7	4,26	0,77
17. Sınıfta dolaşarak gerekirse yardım ederim.	<i>f</i> 4 % 1,8	5 2,3	29 13,2	93 42,5	88 40,2	4,17	0,87
18. Çok iyi bir izleyiciyim.	<i>f</i> 1 % 0,5	8 3,7	17 7,8	97 44,3	96 43,8	4,27	0,79
19. Etkinlikler öğrencilere söz hakkı veririm.	<i>f</i> 1 % 0,5	11 5,0	12 5,5	90 41,1	105 47,9	4,31	0,83
20. Dramanın aşamalarını kullanırım.	<i>f</i> 2 % 0,9	12 5,5	31 14,2	126 57,5	48 21,9	3,94	0,81
21. Öğrencilerin önerilerini dikkate alırım.	<i>f</i> 0 % 0,0	8 3,7	24 11,0	114 52,1	73 33,3	4,15	0,75
22. Yönetmekten çok yol göstermeye ağırlık veririm.	<i>f</i> 1 % 0,5	9 4,1	12 5,5	128 58,4	69 31,5	4,16	0,74
23. Drama etkinliğine uygun grup oluştururum.	<i>f</i> 1 % 0,5	11 5,0	19 8,7	129 58,9	59 26,9	4,07	0,77
24. Drama esnasında geçmiş konuları hatırlatarak bağlantı kurarım.	<i>f</i> 1 % 0,5	11 5,0	17 7,8	127 58,0	63 28,8	4,10	0,78

Toplam	4,13	0,62
---------------	------	------

Tablo 6 incelendiğinde baktığımızda *Sosyal Bilgiler dersinde öğretmenlerin drama sürecini gerçekleştirme yeterliliğine ilişkin boyutlu yaptıkları etkinliklere yönelik maddelerin ortalamaları 3,71 ile 4,31 arasında değişmektedir. En yüksek aritmetik ortalama ölçeğin 19. maddesindeki “Etkinlikler sırasında öğrencilere söz hakkı veririm.” ifadesine ait iken ($\bar{X}=4,31$) iken en düşük aritmetik ortalama 12.maddedeki “Üretilmiş metin, öykü ve oyun olmadan dramayı yönetirim.” ifadesine aittir ($\bar{X}=3,71$). Öğretmenlerin *drama sürecini gerçekleştirme yeterliliğine ilişkin yaptıkları etkinliklerin genel olarak aritmetik ortalamasının 4,13 olduğu ve bu boyuttaki etkinliklerin “çoğu zaman” yapıldığı görülmektedir.**

Tablo 7: Öğretmenlerin Drama Sürecini Değerlendirme Yeterliliğine İlişkin Bulgular

Drama sürecini değerlendirme yeterliliği		Hiç	Nadiren	Ara Sıra	Çoğu Zaman	Her Zaman	\bar{X}	ss
25. Dramaya uygun ölçme ve değerlendirme araçlarını belirlerim.	<i>f</i>	5	18	43	108	45	3,78	0,94
	<i>%</i>	2,3	8,2	19,6	49,3	20,5		
26. Drama aşamasında açık uçlu sorular sorarım.	<i>f</i>	2	13	40	117	47	3,89	0,84
	<i>%</i>	0,9	5,9	18,3	53,4	21,5		
27. Öğrencilere ve gruplara karşı tarafsızımdır.	<i>f</i>	1	10	18	83	107	4,30	0,84
	<i>%</i>	0,5	4,6	8,2	37,9	48,9		
28. Öğrenci ve grup dinamiğine göre değerlendirme yaparım.	<i>f</i>	0	6	21	109	83	4,23	0,73
	<i>%</i>	0,0	2,7	9,6	49,8	37,9		
29. Öğrencilere değerlendirme sonucu geri bildirim veririm.	<i>f</i>	1	9	27	106	76	4,13	0,81
	<i>%</i>	0,5	4,1	12,3	48,4	34,7		
30. Değerlendirme sonucunda öğrenci tepkilerini dinlerim.	<i>f</i>	0	10	23	114	72	4,13	0,78
	<i>%</i>	0,0	4,6	10,5	52,1	32,9		
Toplam							4,08	0,65

Tablo 7 incelendiğinde *Sosyal Bilgiler dersinde öğretmenlerin drama sürecini değerlendirme yeterliliğine ilişkin boyutlu yaptıkları etkinliklere yönelik maddelerin ortalamaları 3,78 ile 4,30 arasında değişmektedir. En yüksek aritmetik ortalama ölçeğin 27. maddesindeki “Öğrencilere ve gruplara karşı tarafsızımdır.” ifadesine ait iken ($\bar{X}=4,30$) iken en düşük aritmetik ortalama 25.maddedeki “Dramaya uygun ölçme ve değerlendirme araçlarını belirlerim.” ifadesine aittir ($\bar{X}=3,71$). Öğretmenlerin *drama sürecini değerlendirme yeterliliğine ilişkin yaptıkları etkinliklerin genel olarak aritmetik ortalamasının 4,08 olduğu ve bu boyuttaki etkinliklerin “çoğu zaman” yapıldığı görülmektedir.**

Öğretmenlerin Drama Yöntemini Uygulama Yeterlilikleri Alt Boyutları Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyonu Analizi Sonuçları

Araştırma kapsamına giren öğretmenlerin drama sürecini planlama, uygulama ve değerlendirme alt boyutlarına ait yeterlilikleri arasındaki ilişki durumları Tablo 8'de görülmektedir.

Tablo 8: Öğretmenlerin Drama Uygulama Yeterlilikleri Alt Boyutları Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyonuna İlişkin Bulgular

		Drama sürecini planlama yeterliliği	Drama sürecini gerçekleştirme yeterliliği	Drama sürecini değerlendirme yeterliliği
Drama sürecini planlama yeterliliği	r	1		
	p			
	n	219		
Drama sürecini gerçekleştirme yeterliliği	r	0,538	1	
	p	0,000*		
	n	219	219	
Drama sürecini değerlendirme yeterliliği	r	0,485	0,780	1
	p	0,000*	0,000*	
	n	219	219	219

Tablo 8 incelendiğinde, öğretmenlerin drama sürecini planlama yeterliliği puanları ile drama sürecini gerçekleştirme yeterliliği puanları arasında $r=0.538$ $p<0.05$ 'e göre pozitif yönlü orta kuvvetli ilişki bulunmaktadır. Öğretmenlerin drama sürecini planlama yeterliliği puanları ile drama sürecini değerlendirme yeterliliği puanları arasında $r=0.485$ $p<0.05$ 'e göre pozitif yönlü orta kuvvetli ilişki bulunmaktadır. Araştırmaya destek veren öğretmenlerin drama sürecini gerçekleştirme yeterliliği puanları ile drama sürecini değerlendirme yeterliliği puanları arasında $r=0.780$ $p<0.05$ 'e göre pozitif yönlü kuvvetli ilişki bulunmaktadır.

Değişkenlere İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamına giren öğretmenlerin cinsiyetlerinin, yöntemin uygulanmasıyla ilgili elde edilen bulguların nasıl bir değişikliğe yol açtığı Mann-Whitney U Testi ile Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9: Öğretmenlerin Drama Yöntemini Uygulama Yeterlilikleri ile Cinsiyet Arasındaki Farklılığı Gösteren Mann-Whitney U Testi

ÖLÇEKLER	Cinsiyet	Mann-Whitney U Testi					
		n	\bar{X}	ss	Sıra Ort.	U	p
Drama sürecini planlama yeterliliği	Erkek	143	20,89	5,13	102,89	4.417,00	0,022*
	Kadın	76	22,53	4,78	123,38		
Drama sürecini gerçekleştirme yeterliliği	Erkek	143	72,87	11,89	101,81	4.262,50	0,009*
	Kadın	76	77,16	9,12	125,41		
Drama sürecini değerlendirme yeterliliği	Erkek	143	24,03	3,94	101,98	4.287,50	0,010*
	Kadın	76	25,24	3,74	125,09		
Toplam	Erkek	143	117,79	18,91	101,42	4.207,50	0,006*
	Kadın	76	124,92	15,17	126,14		

* $p<0,05$

Tablo 9 incelendiğinde üç alt yeterlilik ve toplam yeterlik boyutunda yapılan etkinlikler cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Her boyutta ve toplamda kadın öğretmenlerin yeterlilikleri erkek öğretmenlere göre daha olumludur. Yani kadın öğretmenlerin drama yöntemini uygulamada daha başarılı oldukları görülmektedir.

Tablo 10: Öğretmenlerin Drama Yöntemini Uygulama Yeterlilikleri İle Branş Arasındaki Farklılığı Gösteren Mann-Whitney U Testi

ÖLÇEKLER	Branş	Mann-Whitney U Testi					
		n	\bar{X}	ss	Sıra Ort.	U	p
Drama sürecini planlama yeterliliği	İlkokul Sınıf Öğretmeni	135	22,36	3,99	118,62	4.506,50	0,010*
	Sosyal Bilgiler Öğretmeni	84	20	6,18	96,15		
Drama sürecini değerlendirme yeterliliği	İlkokul Sınıf Öğretmeni	135	24,99	3,52	117,49	4.659,00	0,026*
	Sosyal Bilgiler Öğretmeni	84	23,6	4,34	97,96		
Toplam	İlkokul Sınıf Öğretmeni	135	123,4	14,04	118,11	4.575,00	0,016*
	Sosyal Bilgiler Öğretmeni	84	115,23	22,15	96,96		

Tablo 10 incelendiğinde drama sürecini planlama ve değerlendirme yeterliliği alt boyutları ile toplam yeterlik boyutları branşa göre anlamlı bir farklılık gösterirken ($p<0,05$), drama sürecini gerçekleştirme yeterliliği boyutu branşa göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). İlkokul sınıf öğretmenlerinin drama sürecini planlama, değerlendirme yeterliliği ve toplamda tüm boyutları uygulamada daha yüksektir. Yani ilkökul sınıf öğretmenlerinin drama yöntemini uygulamada daha başarılı oldukları ifade edilebilir.

Tablo 11: Öğretmenlerin Drama Yöntemini Uygulama Yeterlilikleri İle Mezuniyet Yılı Arasındaki Farklılığı Gösteren Mann-Whitney U Testi

ÖLÇEKLER	Lisans Mezuniyet Yılı	Mann-Whitney U Testi					
		n	\bar{X}	ss	Sıra Ort.	U	p
Drama sürecini planlama yeterliliği	2007 ve öncesi	210	21,3	5,1	107,69	460,5	0,009*
	2008 ve sonrası	9	25	2,06	163,83		

* $p<0,05$

Tablo 11'e göre 2007 ve öncesi mezun olanlar ile 2008 ve sonrası mezun olanlar arasında drama sürecini planlama yeterliliği açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır. 2008 ve sonrasında mezun olan öğretmenlerin drama sürecini planlama yeterliliği puanları daha yüksektir ($p>0,05$). Bu öğretmenlerin planlamada daha yeterli olduklarını ifade edilebilir.

Tablo 12: Öğretmenlerin Drama Yöntemini Uygulama Yeterlilikleri İle Görev Yeri Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

ÖLÇEKLER	Görev Yeri	Kruskal-Wallis H Testi						İkili Karşılaştırma
		n	\bar{X}	ss	Sıra Ort.	Ki-Kare	p	
Drama sürecini değerlendirme yeterliliği	İl Merkezi	106	23,92	4,08	101,66	6,412	0,041*	1-3
	İlçe Merkezi	63	24,73	3,17	109,01			

*p<0,05

Tablo 12 incelendiğinde farklı yerlerde görev yapan öğretmen grupları arasında drama sürecini değerlendirme yeterliliği açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır(6,412, $p<0,05$;1-3). Köylerde görev yapanlar öğretmenlerin drama sürecini değerlendirme yeterliliği il merkezinde görev yapan öğretmenlerden daha yüksektir. Bunun nedeni köydeki öğretmenlerin genelde yeni mezun olmalarından kaynaklanmış olabilir.

Tablo13: Öğretmenlerin Drama Yöntemini Uygulama *Yeterlilikleri İle* Haftalık Ders Saati Yükü Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

ÖLÇEKLER	Haftalık Ders Saati yükünüz	Kruskal-Wallis H Testi					İkili Karşılaştırma	
		n	\bar{X}	ss	Sıra Ort.	Ki Kare		p
Drama sürecini değerlendirme yeterliliği	15 saatten az	15	25,07	3,24	112,27			
	15-22 saat	56	23,20	4,41	91,39	6,652	0,036*	1-2 2-3
	23-30 saat	148	24,86	3,68	116,81			

*p<0,05

Tablo 13 incelendiğinde Haftalık ders saati yükü farklı olan öğretmen grupları arasında Drama sürecini değerlendirme yeterliliği açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (6,652; $p<0,05$ 1-2;2-3).Haftalık ders saati az olan öğretmen ders saati çok olan öğretmenlere göre değerlendirme sürecini daha iyi yapmaktadırlar

Araştırma kapsamına giren öğretmenlerin mesleki kıdemleri, en son bitirilen öğretim programı, dramayla ilgili eğitim alma durumları, sınıf mevcudu durumları ve drama etkinlikleri için gerekli olabilecek materyalleri sınıfındaki öğrencilerinin alabilme düzeyleri farklı olan öğretmenler arasında drama sürecini planlama yeterliliği, drama sürecini gerçekleştirme yeterliliği, drama sürecini değerlendirme yeterliliği ve toplam açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır($p>0,05$).

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Kırşehir ilinde görev yapan Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmenlerine uygulanan, öğretmenlerin drama yöntemini uygulama yeterliklerini ve drama tekniklerine ilişkin yeterliliklerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada ulaşılan sonuçlar aşağıdaki gibidir:

Sosyal Bilgiler dersinde öğretmenlerin *drama sürecini planlama yeterliliğine* ilişkin olarak en yüksek ortalama “*Dramanın amaç ve hedeflerini belirlerim*” ifadesine ait iken en düşük ortalama “*Drama yöntemine uygun ders planı yaparım.*” ifadesine aittir. Öğretmenlerin *planlama yeterliliğine ilişkin* yaptıkları etkinliklerin “*çoğu zaman*” yapıldığı görülmektedir. Yıldırım(2008) tarafından yapılan çalışmada ise aksine bir durum söz konusu olup çalışmada öğretmenlerin "Drama etkinlik planının nasıl hazırlanacağı" uygulamasına yönelik bilgiye sahip olma alanında kendilerini yetersiz olarak algıladıkları belirlenmiştir.

Sosyal Bilgiler dersinde öğretmenlerin drama sürecini gerçekleştirme yeterliliğine ilişkin olarak *en yüksek* ortalama “Etkinlikler sırasında öğrencilere söz hakkı veririm.”

ifadesine ait iken *en düşük* ortalama “Üretilmiş metin, öykü ve oyun olmadan dramayı yönetirim.” ifadesine aittir. Bunun nedeni hazır senaryoları kullanmanın daha kolay olması olabilir. Öğretmenlerin *drama sürecini gerçekleştirme yeterliliğine ilişkin* yaptıkları etkinliklerin “*çoğu zaman*” yapıldığı görülmektedir. Yıldırım(2008), tarafından yapılan çalışmada buradaki durumun aksine öğretmenlerin "Etkinlikleri hazırlama ilkelerini ve Dramada kullanılan araç-gereçleri" uygulamasına yönelik bilgiye sahip olma alanında kendilerini *yetersiz olarak* algıladıkları tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin *drama sürecini değerlendirme yeterliliğine ilişkin* olarak *en yüksek* ortalama “*Öğrencilere ve gruplara karşı tarafsızımdır.*” ifadesine ait iken *en düşük* ortalama “*Dramaya uygun ölçme ve değerlendirme araçlarını belirlerim.*” ifadesine aittir. Öğretmenlerin *drama sürecini değerlendirme yeterliliğine ilişkin* yaptıkları etkinliklerin “*çoğu zaman*” yapıldığı görülmektedir. Yıldırım(2008), tarafından yapılan çalışmada öğretmenler "Drama etkinliklerinin değerlendirilmesine yönelik yeterlilikler, tartışmayı yönlendirme, açık uçlu sorular sorma, özetleme, grup değerlendirmesi, öğrencileri gözlemleyerek, yorumlayarak süreç değerlendirme" alanlarında yeterli bilgiye sahip olduklarını düşünmektedirler.

Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinde, Drama sürecini planlama yeterliliği puanları ile Drama sürecini gerçekleştirme ve Drama sürecini değerlendirme yeterliliği puanları arasında pozitif yönlü orta kuvvetli ilişki bulunmaktadır. Drama sürecini gerçekleştirme yeterliliği puanları ile Drama sürecini değerlendirme yeterliliği puanları arasında da pozitif yönlü kuvvetli ilişki bulunmaktadır. Kadın öğretmenlerin drama sürecini planlama, gerçekleştirme, değerlendirme yeterlilikleri erkek öğretmenlere göre daha olumludur. Yani kadın öğretmenlerin drama yöntemini uygulamada daha başarılı oldukları görülmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin drama yöntemini planlama ve değerlendirme ile toplam yeterliliği sosyal bilgiler öğretmenlerine göre daha yüksektir. Sınıf öğretmenlerinin branş öğretmenine kıyasla bütün gün aynı sınıfa girmesi ve dolayısıyla ders süresinin yeterli olmaması gibi bir kaygısının olmamasından kaynaklanmış olabilir.

Genel olarak öğretmenlerin lisans mezunu olması veya yüksek lisans mezunu olması, farklı yıllarda mesleki kıdeme sahip olması drama yönteminin uygulanması açısından fazla bir değişikliğe *yol açmadığı* görülmüştür. 2007 ve öncesi mezun olanlar ile 2008 ve sonrası mezun olanlar arasında drama sürecini planlama yeterliliği açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır. 2008 ve sonrasında mezun olan öğretmenlerin drama sürecini planlama yeterliliği puanları daha yüksektir.

Farklı yerlerde görev yapan öğretmen grupları arasında drama sürecini değerlendirme yeterliliği açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır. Drama sürecini değerlendirme yeterliliği puanları *en yüksek* olanlar köylerde görev yapanlar, *en düşük* olanlar il merkezinde görev yapanlardır. Dramayla ilgili eğitim alma durumları farklı olan öğretmen grupları arasında anlamlı fark **bulunmamaktadır**. Yıldırım (2008) tarafından yapılan çalışmada ise öğretmenlerin drama ile ilgili almış oldukları eğitim değişkenine göre; drama ve drama uygulamasına yönelik yeterlilikleri bilmede anlamlı fark olduğu görülmüştür. Farklılığın görüldüğü alt gruplarda drama ile ilgili eğitim alanların ve hizmet içi kurslara katılanların, drama ile ilgili hiç eğitim almayanlara göre bilmelerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Haftalık ders saatleri 15 saatten az olanlar 23-30 saat olanlara kıyasla drama sürecini daha iyi değerlendirmektedir.

Araştırmada elde edilen bulgulardan hareketle aşağıdaki öneriler yapılabilir:

❖ Şu anda ortaokullarda seçmeli olarak verilen drama dersi zorunlu hale getirilebilir. Böylelikle öğretmen ve öğrencilerin daha fazla dramayla iç içe olması sağlanabilir.

- ❖ Milli Eğitim Bakanlığı konuyla ilgili eğitimlere ağırlık verilebilir. Verilecek olan hizmet içi eğitimler; düzenli ve belli bir plan doğrultusunda eksiklikleri giderecek şekilde verilebilir. Eğitimi veren eğitimciler alanında uzman olmalıdır. Uygulamaya ağırlık vererek yapılacak olan eğitimler öğretmenlere fayda sağlayabilir.
- ❖ Dramanın öneminin kavranması açısından öğrencilere ve velilere bilgilendirici toplantılar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, H. Ö. (1993) **Oyun ve Yaratıcı Drama İlişkisi**. (Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı, Ankara). <http://tez2.yok.gov.tr/> adresinden edinilmiştir.
- Aral, N., Baran, G., Bulut, Ş. ve Çimen S.(2000) **Drama**, 1. Baskı İstanbul :Ya- Pa Yayın.
- Büyüköztürk,Ş (2002) *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*, Ankara: Pegem A Yayıncılık,
- Karadağ,E.,Korkmaz,T.,Çalışkan,N. ve Yüksel,S.(2008) **Drama Lideri Olarak Öğretmen ve Eğitimsel Drama Uygulama Yeterliği Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlilik Analizleri**, *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(2),169-196
- Karadağ, E. ve Çalışkan, N. (2005). Kuramdan-Uygulamaya İlköğretimde Drama “Oyun ve İşleniş Örnekleriyle, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Morgül, M.(2004) **Eğitimde Yaratıcı Dramaya Merhaba**, Ankara: Kök Yayıncılık.
- Ömeroğlu, E., Ersoy, Ö., Şahin, F., T., Kandır, A. ve Turla, A.(2000), **Okul Öncesi Eğitimde Drama Teoriden Uygulamaya**, 5. Baskı, Ankara: Kök Yayıncılık.
- Önder, A.(1999) **Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama**, İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Önder, A.(2009) **Okul Öncesi Çocukları İçin Eğitici Drama Uygulamaları**, İstanbul: Morpa Yayınları.
- San, İ.(1990) **Eğitimde Yaratıcı Drama**, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 23(2), 573-574.
- Sözer,N.(2006) **İlköğretim 4. Sınıf Matematik Dersinde Drama Yönteminin; Öğrencilerin Başarılarına, Tutumlarına ve Öğrenmenin Kalıcılığına Etkisi** (Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara). <http://tez2.yok.gov.tr/> adresinden edinilmiştir.
- Yıldırım,İ.N.(2008) **İlköğretim Birinci Kademe Sınıf Öğretmenlerinin Yaratıcı Drama Yöntemine İlişkin Yeterlilik ve Uygulama Düzeylerinin Belirlenmesi** (Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ). <http://tez2.yok.gov.tr/> adresinden edinilmiştir.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri.(9.Genişletilmiş Baskı)Ankara: Seçkin Yayınevi.